

ЛЕКСИКОГРАФІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СУЧАСНОЇ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

LEXICOGRAPHIC REPRESENTATION OF MODERN SPORTS TERMINALLEXICS IN UKRAINIAN

Філонов М.І.,

orcid.org/0009-0000-6755-7469

*аспірант кафедри українського прикладного мовознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка*

У статті проаналізовано лексикографічне опрацювання сучасної української спортивної термінолексики, яка динамічно розвивається під впливом змін у спортивному житті й зростання ролі спеціалізованої мови у фаховій комунікації. З'ясовано, що попри помітне зростання словникової продукції, термінолексика спорту й надалі залишається недостатньо впорядкованою та неповно репрезентованою в лексикографічних джерелах. Окрім того, окреслилися нові виклики: фрагментарність відображення терміносистем окремих видів спорту, відсутність уніфікованої методики опису терміноодиниць, а також обмежена доступність видань для цільової аудиторії.

Охарактеризовано загальні й галузеві словники, видані у ХХІ ст., зокрема перекладні, тлумачні та багатомовні. Детально розглянуто видання, присвячені термінам окремих видів спорту (футболу, хокею, гімнастики, легкої атлетики, настільного тенісу, спортивної боротьби та ін.), які сприяють уніфікації спортивної термінології.

Особливу увагу приділено лексикографічним тенденціям останніх років, зокрема збільшенню кількості словників, усуненню наслідків русифікації спортивної терміносистеми, адаптації англіцизмів або їх заміні українськими відповідниками. Також окреслено методологічні прогалини укладання словників – відсутність уніфікованого підходу до добору та опису терміноодиниць.

Проаналізовано ступінь доступності спортивних словників для широкого кола користувачів. Констатовано, що попри позитивні зрушення в розвитку спортивної лексикографії ХХІ ст., зберігається потреба в кодифікації, упорядкуванні та розробленні термінологічних ресурсів, орієнтованих на потреби освіти, науки, спорту й масмедіа. Актуальним є завдання створення універсального словника, який би фіксував і уніфікував спортивну термінологію в цілому.

У перспективі важливими залишаються такі напрями досліджень: поглиблений аналіз словникових статей, порівняльне вивчення українських і зарубіжних лексикографічних джерел, розвиток багатомовної лексикографії, формування електронних термінологічних баз тощо.

Аналіз словників здійснено у хронологічній послідовності їх появи.

Ключові слова: словник, лексикографія, термінографія, спортивна термінологія, терміносистема, українська мова, термінологія, терміносистема, українська мова.

The article analyzes the lexicographic processing of modern Ukrainian sports terminology, which is dynamically developing under the influence of changes in sports life and the growing role of a specialized language in professional communication. The general and specialized dictionaries published in the twenty-first century, including translation, explanatory and multilingual dictionaries, are characterized. The editions devoted to the terms of individual sports (football, hockey, gymnastics, athletics, table tennis, wrestling, etc.), which contribute to the unification of sports terminology, are considered in detail. It is found that despite the noticeable growth of dictionary products, the sports terminology remains insufficiently organized and incompletely represented in lexicographic sources. In addition, new challenges are outlined: fragmented reflection of terminology systems of individual sports, lack of a unified methodology for describing terminological units, and limited availability of publications for the target audience.

Particular attention is paid to lexicographic trends of recent years, in particular, the increase in the number of dictionaries, elimination of the consequences of Russification of the sports terminology, adaptation of anglicisms or their replacement with Ukrainian equivalents. The author also outlines methodological gaps in the compilation of dictionaries – the lack of a unified approach to the selection and description of terminology.

The degree of accessibility of sports dictionaries for a wide range of users is analyzed. It is stated that despite the positive developments in the development of sports lexicography of the twenty-first century, there is still a need for codification, organization and development of terminological resources focused on the needs of education, science, sports and mass media. The task of creating a universal dictionary that would record and unify sports terminology in general is urgent.

In the future, the following areas of research remain important: in-depth analysis of dictionary entries, comparative study of Ukrainian and foreign lexicographic sources, development of multilingual lexicography, formation of electronic terminology databases, etc.

The dictionaries are analyzed in the chronological order of their appearance.

Key words: dictionary, lexicography, terminography, sports terminology, terminology system, Ukrainian language.

Постановка проблеми. Термінологічні словники відіграють важливу роль для кодифікації та унормування фахової лексики різних галузей

науки й техніки. Їх поява й активне використання свідчать про високий рівень функціонування терміносистеми мови. Такі видання сприяють розв'я-

зання широкого кола проблем, пов'язаних із уживанням і тлумаченням термінів, особливо в умовах динамічних змін у спеціалізованій лексиці.

Лексикографічного упорядкування потребує і сучасна спортивна термінологія з огляду на стрімкий розвиток у зв'язку з динамічними процесами в спортивному житті. Активізація цієї терміносистеми супроводжується проникненням до українського мовного середовища численних запозичень, передусім англіцизмів. Водночас зберігається засилля русифікованих варіантів термінів, що потребують корекції або заміни питомими відповідниками. Нагальним завданням лексикографів і фахівців у галузі фізичного виховання та спорту, як зазначають О. Романчук і Р. Коваль, є створення не лише великого тлумачного словника спортивних термінів (із дефініціями, етимологією, синонімними рядами), а й дво- та багатомовних перекладних словників. У таких виданнях слід фіксувати найновіші терміни, що входять у вжиток, і забезпечити їхню доступність для широкого кола користувачів [28, с. 272]. Т. Іщенко, зі свого боку, зауважує, що «стихійність спортивної термінології виявляється в слабкій кодифікованості, нормативні вузькогалузеві спортивні словники і англійської, і української мов представлені словниками з максимальним обсягом лише 1000 термінів, а їх тираж надзвичайно малий, тобто вони недоступні навіть фахівцям галузі спорту» [11, с. 36].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Огляд українського спортивного словникарства до початку ХХІ ст. здійснив І. Янків, який систематизував наявні на той час словникові джерела та виокремив їхні основні характеристики [42]. Подальші етапи розвитку спортивної лексикографії висвітлено у працях Т. Беценко [3], О. Романчук і Р. Коваль [28]. Особливості відображення неологізмів футбольного дискурсу у словниках ХХІ ст. проаналізував В. Максимчук [18].

Постановка завдання. Спорт є однією з найдинамічніших сфер суспільного життя, а відтак мова, що його обслуговує, постійно оновлюється та збагачується. Стрімкий розвиток цієї сфери впродовж останніх двох десятиліть спричинив активізацію лексикографічної діяльності, зокрема укладання словників, присвячених спортивній термінології. Попри помітне зростання словникової продукції, термінологіка спорту й надалі залишається недостатньо впорядкованою та неповно репрезентованою в лексикографічних джерелах. Окрім того, окреслилися нові виклики: фрагментарність відображення терміносистем окремих видів спорту, відсутність уніфікованої

методики опису терміноодиниць, а також обмежена доступність видань для цільової аудиторії.

Виклад основного матеріалу. На початку ХХІ ст. побачило світ кілька загальних словників спортивної термінології, переважно невеликого обсягу, які стали важливим етапом у процесі фіксації та унормування лексики фізичної культури й спорту, сприяючи її впорядкуванню. Серед таких видань варто відзначити праці І. Янків (Львів, 2000) [41], О. Боровської (Львів, 2003) [5], М. Зубалія і В. Сіркізюка (Кам'янець-Подільський, 2003) [10], Ю. Маркітанова і В. Маркітанова (Кам'янець-Подільський, 2010) [19], І. Усатової і С. Цаподоя (Черкаси, 2012) [37]. Укладачі «Словника основних понять з фізичної культури» (Полтава, 2020) – О. Согонь, О. Донець – мали на меті не тільки подати визначення спортивних термінів, а й підвищити культуру їх уживання у професійному середовищі [33, с. 3].

Серед двомовних лексикографічних праць помітною є праця І. Гродського «Англо-український тезаурус зі спортивної лексики» (Київ, 2011), що репрезентує базову лексику для підготовки фахівців із фізичного виховання [7]. Значним внеском у розвиток спортивної термінології став також «Німецько-український словник спортивних термінів» (Вінниця, 2016) викладачів кафедри фізичного виховання Вінницького аграрного університету. Видання охоплює понад 7000 одиниць, серед яких представлено як терміни та термінологічні звороти з фізичної культури й спорту, так і загальнонавчальну лексику. Реєстр сформовано на основі сучасної німецької художньої, науково-популярної та фахової літератури, а також періодики, включаючи певну кількість професійних діалектизмів і жаргонізмів. Завдяки прагненню укладачів добирати найбільш точні українські відповідники, словник становить практичну цінність як для мовознавців, так і для фахівців у галузі спорту [23, с. 3].

До новіших перекладних тлумачних словників належить «Українсько-російська, російсько-українська термінологіка спортивних ігор» В. Осінчук, Л. Левків (Львів, 2003) [24]. У «Термінологічному словнику зі спортивних ігор» І. Цапа і М. Цапа (Івано-Франківськ, 2013) подано основні терміни, фразеологічні звороти, скорочення й абревіатури, уживані в різних видах спорту. Матеріал систематизовано за розділами: «баскетбол», «волейбол», «гандбол», «настільний теніс», «футбол». У словнику вказано походження окремих термінів і наведено українські відповідники, що засвідчує прагнення авторів

до дерусифікації та формування саме національних маркерів у спортивній терміносистемі. Ілюстративний матеріал у вигляді фотографій підвищує пізнавальну й дидактичну цінність видання [38]. Обидва словники стали підґрунтям для подальшого системного опису термінології командних і силових видів спорту.

В. Наумчук у своєму словнику-довіднику (Тернопіль, 2013) подає визначення понад 4000 термінів і понять із фізичної культури та спорту. Автор зазначає мову-джерело запозичених одиниць, що є важливим для розуміння шляхів формування спортивної терміносистеми [22].

У «Термінологічному словнику з фізичної культури і спорту» за редакцією Г. Грибана (Житомир, 2016) запропоновано ґрунтовне тлумачення термінів не лише з основної галузі – фізичної культури та спорту, а й зі суміжних: лікувальної фізичної культури, валеології, педагогіки. Особливу увагу приділено новим термінам, пов'язаних із заняттям спортом осіб з особливими потребами [35].

Терміни та поняття, зафіксовані в навчально-методичному посібнику «Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін» (Полтава, 2019), укладачі згрупували за видами спорту: «легка атлетика», «мініфутбол», «футбол», «волейбол (пляжний волейбол)», «гандбол», «настільний теніс». Автори наголошують, що вільне володіння спортивною термінологією та її активне використання в освітньому процесі сприяє точній комунікації та підвищує ефективність викладання [32, с. 2].

«Словник спортивних термінів із загальної фізичної підготовки» (Херсон, 2020), створений для підготовки фахівців фізкультурно-оздоровчого та спортивного спрямування, охоплює лексику, що стосується розвитку фізичних якостей, принципів тренувального процесу й методики дозування навантажень. Видання орієнтоване на потреби тренерів, інструкторів фітнесу та викладачів [17].

Знаковою подією в розвитку спортивної термінографії стала поява «Словника термінів зі спортивного права» А. Бордюгової (Київ, 2007). У виданні зібрано й витлумачено понад 300 терміноодиниць, які використовують у правому регулюванні спортивної діяльності в Україні. Словник охоплює як базові правові поняття галузі, так і терміни, пов'язані з антидопінговим контролем, контрактними зобов'язаннями, правами спортсменів і судовими суперечками у спорті. Ця праця є цінним джерелом для фахівців у сфері спортивного менеджменту, права та державного управління фізичною культурою [4].

У ХХІ ст. з'являється дедалі більше галузових (спеціалізованих) словників, присвячених окремим видам спорту. Серед них – як тлумачні, так і перекладні видання.

Найбільша кількість словників присвячена футбольній термінолексичі. У «Словнику футбольних термінів» О. Свєртнева (Полтава, 2007) представлено терміни, які вживають у різних аспектах футбольної діяльності – від підготовки й тренування спортсменів до суддівства та міжнародної термінології ФІФА і УЄФА. Автор підкреслює необхідність науково обґрунтованої методики укладання як одномовних, так і перекладних термінологічних словників, покликаних уніфікувати українську футбольну термінологію [29, с. 3].

Потребу у створенні доступних багатомовних словників сучасної спортивної термінології демонструє праця В. Соломонка та О. Соломонка (Львів, 2009) [34]. Ще одне видання – перекладний шестимовний словник близько тисячі футбольних термінів авторського колективу (Львів, 2009) – є однією з перших спроб представити футбольну лексику в міжмовному порівнянні. Словник вирізняється практичною спрямованістю, зручністю для користувачів різного мовного середовища та прагненням до уніфікації термінології на міжнародному рівні [21].

Вагомим внеском у розвиток міжмовної лексики є «Українсько-польський, польсько-український перекладний словник футбольних термінів» (Львів, 2012), у якому зібрано й упорядковано терміни, що охоплюють назви місць проведення матчів, обладнання й інвентарю для гри, різновиди технічних прийомів і тактичних дій футболістів, характеристики фізичних і психічних якостей спортсменів. Окрім термінів, зафіксовано часто вживані сталі словосполучення у професійному мовленні тренерів, футболістів, коментаторів та вболівальників, що розширює практичну цінність словника для фахової комунікації [36].

Вагомим джерелом для систематизації термінів футбольної галузі є тримовний тлумачний словник М. Кварацхелії (Київ, 2012), у якому подано близько 3000 слів і виразів, уживаних у футбольному дискурсі. Видання містить не лише переклад, а й тлумачення термінів українською, англійською та російською мовами, що становить особливу цінність для тренерів, викладачів, перекладачів і спортивних журналістів [13].

З освітньою метою було укладено також невеликий тлумачний словничок футбольних термінів (Київ, 2017), який, доповнюючи навчально-ме-

тодичні матеріали, забезпечує базову орієнтацію студентів у ключових поняттях футбольної термінології та сприяє формуванню їхньої професійної мовної компетентності [27, с. 277–298].

У лексикографічному опрацюванні термінології окремих видів спорту привертає увагу праця М. Крук і Н. Ткач (Житомир, 2007), у якій російські терміни з плавання подано в українському перекладі. Попри відсутність тлумачень укладання словника було зумовлено практичною потребою: брак спеціалізованої україномовної літератури із цього виду спорту ускладнює ефективну фахову комунікацію [15, с. 4].

Невеликі словнички гімнастичних термінів часто включають до навчально-методичних матеріалів, призначених для здобувачів вищої освіти у сфері фізичного виховання. Зокрема О. Бубела і Р. Петрина у своїх посібниках (Львів, 2002; Львів, 2018) подають глосарії, що охоплюють терміни стройових вправ, спортивної гімнастики, загальнорозвивальних вправ тощо [6; 26, с. 43–86].

Л. Айунц у межах навчального курсу систематизує гімнастичні терміни за чотирма групами й подає їх у форматі словника, що полегшує орієнтацію студентів спеціальності «Фізична культура і спорт» в базовій термінології [1, с. 19–25].

Практичний і візуалізований підхід до інтерпретації матеріалу реалізовано в «Короткому гімнастичному термінологічному довіднику» за редакцією А. Огністого (Тернопіль, 2009). У виданні подано класифікацію найуживаніших термінів загальнорозвивальних вправ, їх графічне зображення та методичні рекомендації щодо застосування у фаховій діяльності [14].

Лексикографічною працею «Термінологія гімнастики з елементами музично-ритмічного виховання» В. Черняков, М. Желізний і Т. Литвин (Чернігів, 2016) намагалися систематизувати сучасну українську гімнастичну термінологію на основі національного словникового фонду, що, за словами авторів, «дозволило зробити її більш зручною для вивчення та доступною широкому загалу фахівців з фізичного виховання і спорту» [39, с. 6]. У виданні охоплено терміни загальнорозвивальних вправ, спеціальних гімнастичних дій, елементів на гімнастичних приладах тощо. У словнику обґрунтовано визначення ключових понять, сформульовано вимоги до терміна в гімнастиці, проаналізовано його функції, специфіку та роль у професійному мовленні [39, с. 7–8].

2021 р. вийшов друком «Глосарій гімнастичних вправ» А. Чустрака, Ю. Павлова та І. Мороза (Одеса, 2021), у якому подано тлумачення близько 750 термінів українською, російською і англій-

ською мовами. Особливістю цього видання є його наочність: більшість термінів супроводжено фотографіями, схемами й контурограмами, що значно полегшує сприйняття інформації та підвищує ефективність його використання в навчальному процесі й практичній підготовці спортсменів [40].

Лексикографічно опрацьовано й терміни легкої атлетики. «Словник основних термінів та понять з теорії і методики викладання легкої атлетики» (Вінниця, 2007), який уклали Л. Євсєєв, В. Павлов і Т. Дідик, містить понад 1100 термінів галузі. Окрім чітких дефініцій, у словнику зафіксовано описові образні назви, що сприяє глибшому розумінню терміносистеми. Лексичний матеріал структуровано за тематичними розділами, зокрема: «спортивна ходьба», «легкоатлетичні стрибки» та ін. [8, с. 5].

Наступним кроком у лексикографічному описі термінології цього виду спорту став словник авторського колективу (Вінниця, 2022). Як зазначають укладачі, мета видання – «створення уніфікованого посібника з термінології, яка застосовується в легкій атлетиці при навчанні майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту» [31, с. 6]. Словник охоплює терміни, пов'язані з технічною підготовкою спортсменів, управлінням руховими діями, організацією навчального процесу у школах та ДЮСШ, а також спеціалізовану лексику з біомеханіки, психології, біохімії та фізіології спорту [31, с. 7]. Загалом обидва видання засвідчують прагнення до системності в описі термінів легкої атлетики та формування уніфікованого фахового словника у сфері фізичної культури.

У словнику О. Мітової й А. Полякової (Дніпро, 2014) представлено терміни настільного тенісу. Укладачки структурували матеріал за тематичними розділами: «основні терміни і визначення», «приладдя та інвентар гри», «змагання», «технічні прийоми», «тактичні прийоми», «додаткові терміни». Авторки зауважують, що термінологія настільного тенісу охоплює ключові поняття методики, техніки і тактики цих ігор, однак має низку ускладнень через значну кількість запозичень, переважно з англійської мови, позаяк англійська і німецька мови є офіційними мовами міжнародних змагань. Через це нові терміни часто трактують по-різному, і досі немає єдиного затвердженого українського варіанта термінології настільного тенісу, за винятком суддівської [20, с. 5].

І. Каратник у «Словнику-довіднику основних термінів і понять з бадмінтону, тенісу, тенісу

настільного» (Львів, 2023) систематизував терміни, пов'язані зі суміжними ракетковими видами спорту. Видання містить 289 термінів і понять, які відображають ключові аспекти теорії, методики, техніки й тактики гри. За словами укладача, словник покликаний полегшити засвоєння української спортивної термінології та покращити комунікацію між викладачем і студентом, тренером і спортсменом в освітньому процесі [12, с. 5]. Перевагою видання є наочність: словник містить 45 ілюстрацій, що сприяє кращому розумінню термінів, особливо в контексті навчання.

Лексикографічне опрацювання термінології сучасних силових єдиноборств і спортивної боротьби представлено в перекладних тлумачних словниках: «Українсько-російська, російсько-українська термінолексика боротьби» (Львів, 2007) [25], «Українсько-російський, російсько-український тлумачний словник термінів спортивної боротьби» Б. Семена (Львів, 2008) [30]. У словнику, який уклали С. Лазоренко, Д. Балашов і С. Лазоренко (Суми, 2020), подано дефініції термінів, які активно використовують викладачі, тренери, спортсмени та студенти під час проходження тренерської практики [16, с. 4].

В. Завальнюк і П. Фединський уклали перекладний двомовний українсько-англійський тлумачний словник хокейних термінів (2022), орієнтований насамперед на потреби українських хокеїстів у діаспорі, зокрема в Канаді та США. Автори наголошують, що впровадження української хокейної термінології в практику тренерської та коментаторської діяльності є важливим кроком до збереження мовної ідентичності у сфері спорту [2].

Однією з найновіших лексикографічних праць є «Зимові види спорту. Термінологічний словник» авторського колективу викладачів львівського вишу (Львів, 2024). У виданні зафіксовано близько 500 термінів і терміносполук, пов'язаних із зимовими видами спорту. Важливо, що словник охоплює також новітню лексику, яка з'явилася впродовж останнього десятиліття, що засвідчує динамічний розвиток відповідної терміносистеми. Для зручності користувачів матеріал структуровано за видами спорту: «біатлон», «бобслей», «гірськолижний спорт» тощо. До частини українських термінів подано англійські відповідники [9].

Висновки. Попри активний розвиток сучасної спортивної лексикографії – появу численних як загальних, так і вузькогалузових словників – спортивна термінологія потребує подальшої стандартизації та кодифікації. Необхідність її лексикографічної репрезентації зумовлена як мовними чинниками (передусім – заміною русизмів українськими відповідниками, адаптацією англіцизмів), так і позамовними (зростанням популярності спорту, розширенням його сфер і аудиторії). Деякі види спорту – футбол, гімнастика, легка атлетика та ін. – уже мають частково сформовану лексикографічну базу, натомість інші, зокрема новітні або менш популярні, залишаються поза увагою укладачів. Актуальним є завдання створення універсального словника, який би фіксував і уніфікував спортивну термінологію в цілому.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі електронних, мультимовних і візуалізованих ресурсів спортивної термінолексики, у зіставному вивченні українських лексикографічних джерел із відповідними словниками англійської чи інших мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Айунц Л.Р. Гімнастика (коротко про головне) : методичні матеріали до теоретичної підготовки студентів факультету фізичного виховання і спорту. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2008. 62 с.
2. Англо-український і українсько-англійський глосарій хокею / В. Завальнюк, П. Фединський ; за ред. М. Дуб'яка. [б.м.], 2022. 72 с.
3. Беценко Т.П. Здобутки в галузі українського словникарства з питань фізичної культури і спорту. *Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту* : тези доповідей VIII Міжнар. наук.-метод. конф., м. Суми, 15–16 квітня 2021 р. Суми, 2021. С. 47–50.
4. Бордюгова А.Ю. Словник термінів зі спортивного права. Київ : «Юстініан», 2007. 144 с.
5. Боровська О. Короткий тлумачний словник термінів галузі фізичної культури та спорту. Львів : ЛДІФК, 2003. 54 с.
6. Бубела О.Ю. Термінологія гімнастичних вправ : лекція з навчальної дисципліни «Теорія і методика образного виду спорту та спортивно-педагогічного вдосконалення». Львів, 2018. 26 с.
7. Гродський І. Англо-український тезаурус зі спортивної лексики : навчальний посібник. Київ, 2011. 71 с.
8. Євсєєв Л.Г., Павлов Т.М., Дідик Т.М. Словник основних термінів та понять з теорії і методики викладання легкої атлетики : навчальний посібник. Вінниця : ВДПУ, 2007. 102 с.
9. Зимові види спорту : термінологічний словник / О.В. Зінків та ін. Львів : ЛДУКФУ ім. І. Боберського, 2024. 144 с.

10. Зубалій М.Д., Сіркізюк В.В. Короткий спортивний словник-довідник. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. 216 с.
11. Іщенко Т. Англійська фахова мова спорту. Особливості спортивного терміна. *Актуальні проблеми перекладу* : монографія. Дніпропетровськ, 2014. С. 34–42.
12. Каратник І. Словник-довідник основних термінів і понять з бадмінтону, тенісу, тенісу настільного. Львів : ЛДУФК ім. І. Боберського, 2023. 92 с.
13. Кварацхелія М. Українсько-англійсько-російський футбольний словник. Київ : Промінь, 2012. 223 с.
14. Короткий гімнастичний термінологічний довідник (загальнорозвиваючі вправи) / за ред. А.В. Огнистого. Тернопіль : СМТ «Тайп», 2009. 24 с.
15. Крук М.З., Ткач Н.М. Основні терміни українською мовою у процесі вивчення дисципліни «Плавання з методикою викладання» : довідкові матеріали до курсу. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 28 с.
16. Лазоренко С.А., Балашов Д.І., Лазоренко С.С. Термінологія сучасних силових одноборств та спортивної боротьби : словник для студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 188 с.
17. Лишевська В.М., Шаповал С.І., Петрушкевич І.І. Словник спортивних термінів із загальної фізичної підготовки для здобувачів вищої освіти (навчальна дисципліна «Фізичне виховання»). Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 208 с.
18. Максимчук В. Неологізми футбольного дискурсу як об'єкт лексикографічного опису. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»* : зб. наук. праць. Острог, 2015. Вип. 57. С. 85–89.
19. Маркітанов Ю.О., Маркітанов В.Ю. Короткий словник-довідник термінів спорту та фізичної культури : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. 67 с.
20. Мітова О.О., Полякова А.В. Основні поняття та термінологія настільного тенісу : методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. Дніпропетровськ, 2014. 26 с.
21. Мова футболу: ілюстрований шестимовний словник футбольної лексики / Р.С. Помірко та ін. Львів : Українські технології, 2009. 100 с.
22. Наумчук В.І. Словник-довідник основних термінів і понять з теорії та методики фізичного виховання та спорту. Тернопіль : Астон, 2013. 96 с.
23. Німецько-український словник спортивних термінів / Олійник Н.А. та ін. Вінниця : ОЦ ВНАУ, 2016. 174 с.
24. Осінчук В.Г., Левків Л.В. Українсько-російська, російсько-українська термінолексика спортивних ігор : словник. Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 706 с.
25. Осінчук В.Г., Семен Б.В., Левків Л.В. Українсько-російська, російсько-українська термінолексика боротьби. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 142 с.
26. Петрина Р.Л., Бубела О.Ю. Основна гімнастика : навчально-методичний посібник. Львів : Українські технології, 2002. 114 с.
27. Присяжнюк С.І., Оленев Д.Г., Тупиця Ю.І. Організація, планування та проведення навчально-тренувальних занять із студентською молоддю з футболу. Київ : НУБіП України, 2017. 298 с.
28. Романчук О., Коваль Р. Історія спортивної лексикографії. *Молода спортивна наука України*. 2012. Т. 1. С. 271–276.
29. Свєртнєв О.А. Словник футбольних термінів : методичний посібник для самостійної роботи студентів факультету фізичного виховання. Полтава, 2007. 32 с.
30. Семен Б. Українсько-російський, російсько-український тлумачний словник термінів спортивної боротьби. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 225 с.
31. Словник основних термінів та понять з теорії і методики викладання легкої атлетики (Track-and-field vocabulary) : навчальний посібник / Т.М. Дідик та ін. ; Вінниця : ВДПУ, 2022. 145 с.
32. Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін : навчально-методичний посібник / О.О. Момот та ін. Полтава, 2019. 147 с.
33. Согоконь О.А., Донець О.В. Словник основних понять з фізичної культури. Полтава : Сімон, 2020. 111 с.
34. Соломонко В.В., Соломонко О.В. Словник футбольної термінології : методичний посібник. Львів, 2009. 35 с.
35. Термінологічний словник з фізичної культури і спорту / Г.П. Грибан, Д.В. Бойко, Д.О. Дзендзелюк; за ред. Г.П. Грибана. Житомир : Вид-во «Рута», 2016. 100 с.
36. Українсько-польський, польсько-український перекладний словник футбольних термінів / Л.В. Левків та ін. Львів : ЛДУФК, 2012. 170 с.
37. Усатова І.А., Цаподой С.В. Термінологічний словник із фізичного виховання і спорту. Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. 76 с.
38. Цап І.Г., Цап М.І. Термінологічний словник зі спортивних ігор. Івано-Франківськ : НАІР, 2013. 72 с.

39. Черняков В.В., Желізний М.М., Литвин Т.С. Гімнастична термінологія (з елементами музично-ритмічного виховання) : навчальний посібник. Чернігів : ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2016. 128 с.
40. Чустрак А. П., Павлов Ю.В., Мороз І.В. Глосарій гімнастичних термінів. Одеса, 2021. 161 с.
41. Янків І. Словник-довідник труднощів перекладу спортивних термінів : методичні рекомендації для працівників в галузі фізичної культури та спорту. Львів, 2000. 26 с.
42. Янків І. Українські термінологічні словники з фізичної культури і спорту. *Молода спортивна наука України*: зб. наук. ст. аспірантів галузі фіз. культури та спорту. Львів : ЛДІФК, 1999. Вип. 3. С. 46–51.